

Олена Валентинівна Козаченко – курсант I курсу факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ
Галина Андріївна Філончук – курсант I курсу факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Геннадій Геннадійович Дедурін** доцент кафедри
українознавства Харківського національного університету внутрішніх
справ, кандидат історичних наук

УКРАЇНЦІ БУКОВИНИ У СКЛАДІ РУМУНІЇ (ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Історія розвитку українських земель у складі різних держав протягом I пол. XIX ст. викликає сталий інтерес з боку фахівців вітчизняної історико-правової науки. З огляду на це, не втрачає актуальності дослідження особливостей історико-правового положення українців Буковини, які протягом міжвоєнного часу перебували у складі Румунії.

Перша світова війна суттєво змінила геополітичну ситуацію у Європі та світі. З карти зникло одразу кілька імперій. Румунія, яка під час війни вміло балансувала між центральними державами і Антантою, зуміла з максимальною для себе вигодою використати відсутність міжнародного визнання України, приєднавши Буковину та Бессарабію з переважно українським населенням. 790 тис. українців опинилося у складі Румунії. Крім Буковини, вони становили більшість у Ізмайльському, Акерманському та Хотинському повітах Бессарабії, а також на закарпатській Смітині [1, с. 22].

На яких же правових засадах мали знаходитися українці у складі цієї держави? 1 грудня 1918 р. відбулися Національні Збори усіх румунів. Учасниками Зборів було ухвалено Резолюцією, в якій йшлося про забезпечення румунською владою повної національної свободи для всіх народів, що опинилися у складі Великої Румунії. Зокрема, підкреслювалося право на отримання освіти, участь у роботі органів місцевого самоврядування та судочинстві власних представників, які зможуть вільно користуватися рідною мовою. Крім того, національні меншини мали право на пропорційне від власної чисельності представництво у румунських органах законодавчої та виконавчої влади [3, с. 377].

Конституція Румунії 1923 р. наголошувала на національному, унітарному та неподільному характері королівства, втім, ст. 7 гарантувала, що «в Румунії належність до різних віросповідань і конфесій, до іншої національності та мови не є перешкодою для отримання цивільних і політичних прав та для користування ними» [3, с. 380]. Права національних меншин згадувалися ще у низці статей. Навіть авторитарна

та антидемократична за своїм характером Конституція 1938 р., не відмовилася від положення, що «всі румунські громадяни, незалежно від етнічного походження та віросповідання, рівні перед законом...» [1, с. 46].

До цих внутрішніх нормативно-правових актів слід додати відповідні статті міжнародних документів, які було підписано румунською делегацією під час її перебування на Паризькій мирній конференції. Мова йде про Договір між країнами Антанти та Румунією від 9 грудня 1919 р. та Договір, який румуни підписали з британцями, французами, італійцями та японцями у жовтні 1920 р. про приєднання Бессарабії [4, с. 248]. Обидва договори передбачали, що румунська сторона буде захищати права та інтереси національних меншин, зокрема й українців, які, внаслідок цих угод, опинилися у межах правового поля Бухаресту.

У 1919-1928 рр. Румунія перебувала у режимі воєнного стану, що дозволяло владі безкарно вдаватися до репресій, зокрема і проти національних меншин. У цей час було ліквідовано більшість організацій українців, заборонялися українські періодичні видання, відбувалася румунізація системи освіти та релігійних закладів. Подібно до польської політики «осадиництва», з метою збільшення румунського представництва в українських землях, на Буковину масово переселяли відставних румунських військових. Політика відвертої денаціоналізації українців прикривалася балачками про «громадян румунського походження, які забули рідну мову» [4, с. 249]. Дослідник М. Лозинський у 1923 р. писав: «Українська мова не має ніяких прав, – писав у 1923 році відомий публіцист М. Лозинський, – українське друковане слово загине під особливою цензурою» [1, с. 50].

Із 1928 р. дослідники відзначають нетривалий період деякого пом'якшення політичного режиму у Румунії. Наслідком цього стало відносна активізація національного життя українців, передусім на Буковині. Але навіть на цьому етапі румунський прем'єр Вайда-Воевод заявляв про можливість порушення будь-яких законів, включно з Конституцією, якщо цього будуть вимагати інтереси Великої Румунії [2, с. 7]. Так, з лютого 1933 р. на Буковині було поновлено надзвичайний стан. Невдовзі румунські парламентарі ухвалили кілька антидемократичних законів, що сприяли перетворенню Румунії на поліцейську країну.

Із 1938 р. у Румунії фактично оформлюється авторитарний режим. Політичні партії та громадські організації було заборонено, зокрема і єдину легальну українську партію Буковини – Українську національну партію [4, с. 253]. Лише українські націоналісти, завдяки наявності розгалуженої конспіративної мережі, вдалося зберігати певну активність.

Отже, всупереч доволі розгалуженому законодавству щодо захисту прав національних меншин, на практиці ситуація була зовсім іншою. Українці Буковини та Бессарабії не мали ані власного самоврядування, ані

автономного устрою. Румунська влада послідовно проводила політику колонізації та румунізації краю, що суперечило інтересам українців та призводило до постійного напруження як у соціальному, так і національному вимірах.

Література

1. Адамчук І. Боротьба за державно-територіальний статус Північної Буковини, Аккерманського, Ізмаїльського і Хотинського повітів Бессарабії, острова Зміїного та Закарпатської України в 1917-1947 рр. Історико-правове дослідження: монографія / І. Адамчук. – К.: Атіка, 2007. – 160 с.
2. Губань Р. Вхідження Бессарабії та Північної Буковини до складу Румунії (історико-правовий аспект) / Р. Губань // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2014. – № 2. – С. 5-8.
3. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник / Уклад., та комент. В. Ю. Короля. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 448 с.
4. Рендюк Т. Становище українців Північної Буковини у складі Великої Румунії у 1918 – 1940 рр. / Т. Рендюк // Краєзнавство. – 2011. – № 4. – С. 246-254.

Ірина Віталіївна Кузіна – студентка I курсу Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Юрій Григорович Осадчий** – професор кафедри
юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного
університету внутрішніх справ, доктор історичних наук, професор

ПЛАНИ ДИРЕКТОРІЇ ЩОДО РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Питання про перспективи розвитку державно національного будівництва України розглянула так звана «Державна нарада», яка відбулася 12-14 грудня 1918 р. у Вінниці, де тоді перебувала штаб-квартира Директорії. У нараді, крім членів Директорії, взяли участь представники українських соціалістичних партій. Після гострої дискусії учасники наради поділилися на два табори, один із яких стояв за «європейську» модель державного устрою, пов'язану із принципом розподілу влади, розвитком парламентаризму (в українському контексті – скликання Установчих зборів), а інший пропонував взяти на озброєння ідею «республіки Рад». Першу точку зору, зокрема, відстоював С. Петлюра, другу – В. Вінниченко. У кінцевому підсумку учасники